

Mesa electoral a les Escoles Municipals per a les eleccions per a Diputats a Corts, la primera vegada que les dones igualadines van exercir el seu dret al vot, el 19 de novembre de 1933 (fotografia de Procopi Lluçà. Arxiu Comarcal de l'Anoia, AFMI).

EL PRIMER VOT DE LES DONES A IGUALADA (1933)

M. TERESA MIRET I SOLÉ

Poc després de la proclamació de la Segona República, l'abril de 1931, es va aprovar un decret, el 8 de maig del mateix any, que va modificar la llei electoral. A partir d'aquesta data les dones podien ser elegides membres del Parlament.

Les Corts constituïdes posteriorment van debatre la concessió del sufragi femení, amb molta polèmica. Aleshores, només hi havia tres diputades al Parlament de Madrid i no eren del mateix parer a l'hora de considerar que havia arribat el moment de concedir el dret de vot a les dones. Margarita Nelken, socialista, i Victoria Kent, radical socialista, estaven en contra de la concessió imminent del vot femení i Clara Campoamor, del Partit Radical, es va erigir en la gran defensora d'aquest dret i, per això, és considerada el símbol de la lluita pel sufragi femení.

Finalment, la nova Constitució aprovada el 9 de desembre de 1931 va contemplar el vot de les dones en les mateixes condicions que els homes, a partir dels 23 anys d'edat.

Ben aviat es van començar a constituir les seccions femenines dels partits per intentar mobilitzar les dones, un grup social que encara no havia participat mai en uns comicis electorals.

La primera consulta que hi va haver a Catalunya, posterior a l'aprovació de la Constitució, va ser la de les eleccions autonòmiques al Parlament català, l'any 1932. De tota manera, el govern de la Generalitat, adduint la manca de temps per fer un cens electoral que contemplés les dones, no les va permetre votar. Aquest fet va produir un

muny d'articles a la premsa de l'època, sobretot de membres de la Lliga, convençuts que el vot de les dones els afavoriria.

La primera vegada que les dones van exercir el seu dret al vot va ser en les eleccions generals del 19 de novembre de 1933, ara farà setanta-cinc anys.

LES DONES I LES ELECCIONS GENERALS DE 1933 A IGUALADA

A Catalunya, poc més d'un milió de persones van participar en les eleccions generals del 19 de novembre de 1933. En el cens electoral hi havia més dones que homes, tot i que la participació de les dones va ser més baixa que la dels homes.

A Igualada, la situació política poc abans de les eleccions era molt controvertida i, com arreu de Catalunya, es van constituir seccions femenines de partits i associacions polítiques, com ara Cívica Femenina, creada per «*orientar la dona en la política, donat que d'aquesta ciència o coneixement de funció social, no en savia [sic] res, car mai fins ara en el nostre país no se li havia exigut la seva col·laboració en aquesta matèria... Cívica Femenina no té ni pertany a cap partit polític, absolutament a cap...*».¹ Cal esmentar que les referències a aquesta associació es publicaven sempre al *Diari d'Igualada*.

1. «Manifest de "Cívica Femenina" a Igualada». A *Diari d'Igualada*, núm. 724 (10 novembre 1933), p. 1.

Un altre grup va ser l'Agrupació Femenina Tradicionalista, que s'adreçava a «*totes les dones tradicionalistes i simpatitzants o no, siguin o no electores*».² I també hi havia la Secció Femenina de l'Ateneu Pervindre i la del Centre Republicà, adherit a Esquerra Republicana de Catalunya. Aquest grup va publicar un manifest que deia:

«*Ja sabem que els homes de la República ens han concedit la preuada llibertat, ens han reconegut els mateixos drets que als homes, han foragitat la llarga esclavitud a que fins ara estàvem junyides... Naturalment que ara hi ha poques dones capacitades per a la política, però anirà venint... Ai, de nosaltres si deixem que aquestes Dretes que fins avui ens tenien esclavitzades, tornin a pujar; hauríem perdut, tot el que avui ja disfrutem i que tants sacrificis ens ha costat*».³

En consultar l'Arxiu Comarcal de l'Anoia per veure la documentació municipal d'aquest període, hem comprovat que, curiosament, el llibre d'actes de l'Ajuntament d'Igualada de 1933 acaba el dia 15 de novembre —quatre dies abans de les eleccions— i el de l'any 1934 no comença fins a principis de març. Per això ha calgut recórrer a la premsa local. A Igualada s'editaven en aquells moments tres publicacions periòdiques de tendència política diversa: *Diari d'Igualada*, que recolzava la coalició conservadora Defensa Ciutadana; *L'Igualadí*, òrgan d'Esquerra Republicana; i *El Sembrador*, periòdic anarquista de la CNT.

Hem analitzat els números publicats entre l'octubre de 1933 i el gener de 1934. Per mitjà dels seus articles i notes de propaganda, es poden conèixer les tendències polítiques, comprovar la tensió entre els diversos grups i observar la manera que tenien de convèncer les dones per intentar aconseguir el seu suport a les urnes.

2. «Agrupació Femenina Tradicionalista». A *Diari d'Igualada*, núm. 727 (14 novembre 1933), p. 1.

3. Secció Femenina del Centre Republicà. *Dones igualadines*. Igualada: Impremta Miranda.

Així, pocs dies abans de les eleccions, el *Diari d'Igualada* donava arguments basats en la religió, la família i la tradició per animar les noves electores a votar Defensa Ciutadana. Entre altres textos, s'adreçaven a les dones igualadines en aquests termes:

«*Hem de demostrar que no tenim por, que coneixem la transcendència del nostre vot, que som conscients de la nostra obligació en els greus moments actuals. Totes les dones, per tant, hem d'anar a votar. I a votar en consciència. A votar la candidatura de Defensa Ciutadana*».⁴

«*I si ets dona, jove o vella, i sobretot si ets dona catalana, caldrà que jo t'ho digui ço que has de pensar? La teva intuïció, el teu seny, el teu patriotisme i el teu amor per les nostres tradicions racials, pels teus fills, pel teu espòs i pel patrimoni familiar t'ho diran eloqüentment, i tu sabràs millor que ningú més complir amb el teu deure. És la primera vegada que la sort de la teva Pàtria es troba a les teves mans, i jo no dubto pas de que tu sabràs salvar-la de l'infortuni i de la malvestat que l'amenaça seriosament. ... Electora: fes bon ús de l'arma que per primera vegada han posat a les teves mans. Vota la candidatura de Defensa Ciutadana*».⁵

«*Dones de Igualada i comarca! Divorci. Obrers sense treball. Atemptats socials. Persecució. Misèria. Això és producte d'Esquerra. ¿Voleu que reneixi la pau pública a la nostra terra? Voteu i féu votar la candidatura de Defensa Ciutadana*».⁶

«*En el divorci els fills majors de tres anys són del pare. Dones si no voleu que us prenguin els fills voteu contra l'Esquerra*».⁷

4. Maria Judit. «Totes a votar!». A *Diari d'Igualada*, núm. 726 (13 novembre 1933), p. 1.

5. Q.B.R. «Elector, escolta». A *Diari d'Igualada*, núm. 728 (15 novembre 1933), p. 1.

6. «Dones d'Igualada i Comarca!» A *Diari d'Igualada*, núm. 728 (15 novembre 1933), p. 2.

7. «En el divorci... ». A *Diari d'Igualada*, núm. 730 (17 novembre 1933), p. 1.

«Treballadores, sabeu per què hi ha obrers parats? Perquè els homes van votar l'Esquerra. Si voleu treball cal derrotar l'Esquerra».⁸

«La dona que és mare, esposa, germana votarà per Defensa Ciutadana puix que és la millor i única garantia de reivindicació total de llurs drets imprescriptibles».⁹

«Dones catalanes! ... Mireu que poques vegades en la nostra història es compten moments tan decisius per a l'esdevenidor patri!... I penseu que sou vosaltres, que sou les dones, les que teniu "per primera vegada" veu i vot en el ressorgiment d'Espanya... ».¹⁰

El segon periòdic analitzat, *L'Igualadí*, defensava les posicions d'Esquerra Republicana de Catalunya. Demanava el vot de les dones, com ho mostren els textos següents, el primer dels quals dona a entendre el temor dels polítics d'esquerres a un vot conservador per part de l'electorat femení.

«Les dones ens trobarem aviat, dipositant el vot, arma de ciutadania que els homes de la República ens han ofrenat, com a demostració d'una democràcia avançada, com els països de la societat moderna... Dones! A la lluita! Donem-nos les mans sense recel de cap classe, que la victòria serà esclatant, i els homes no tindran més por del vot de les dones».¹¹

«Per qui votaran les dones? Votaran totes?... Cal que ens donem compte que el qui té més possibilitats d'influir més en l'adopció d'un criteri, d'una idea, és l'home; el company... Hi ha moltes dones que ja s'han afiliat a algun partit com per exemple les

misseres de la Cívica i d'altres —les nostres— que ja treballen i cada dia creixen, però n'hi ha una part que continua inabordable».¹²

«Dones! Recordeu que una República d'Esquerra us ha donat el dret de votar, que les Dretes us han negat sempre. Per conseqüència, per agraïment voteu la candidatura d'Esquerra».¹³

«Dones obreres! Dones menestrals! Totes les llibertats. Tots els avanços socials. Totes les millores econòmiques. Són obra dels partits d'Esquerra, contra les dretes que han negat les llibertats; que han dificultat i regatejat avanços socials i millores econòmiques dels treballadors i de la classe mitja...».¹⁴

El 4 de novembre, s'anunciava en el mateix periòdic una assemblea extraordinària de la Secció Femenina del Centre Republicà presidida per Maria Teresa Gibert. Pocs dies després, un altre article s'adreçava especialment a les dones i, després de recordar tots els beneficis que havia portat la República, deia:

«Vosaltres, dones, sabeu més bé que no pas nosaltres que aquesta gent infame de la clerecia que viu a les costelles dels treballadors, aprofita tots els mitjans per intimar i fer-vos votar la candidatura dels nostres explotadors. Sigueu decidides i a l'hora de votar feu-ho per les esquerres. Si us donen diners i roba i us prometen el cel, aprofiteu-ho tot, però el dia 19 voteu la candidatura d'esquerra. Dones, no voteu en blanc.».¹⁵

8. «Treballadores... ». A *Diari d'Igualada*, núm. 730 (17 novembre 1933), p. 1.

9. «A votar Defensa Ciutadana». A *Diari d'Igualada*, núm. 731 (18 novembre 1933), p. 1.

10. «Dones catalanes!». A *Diari d'Igualada*, núm. 731 (18 novembre 1933), p. 1.

11. Àngela Gabarró. «Dones, treballem!». A *L'Igualadí*, núm. 28 (21 octubre 1933), p. 2.

12. Pics. «Les dones i les eleccions». A *L'Igualadí*, núm. 31 (11 novembre 1933), p. 2.

13. «Dones!». A *L'Igualadí*, núm. 31 (11 novembre 1933), p. 2.

14. «Dones obreres!». A *L'Igualadí*, núm. 31 (11 novembre 1933), p. 1.

15. «Vosaltres, dones...». A *L'Igualadí*, núm. 32 (16 novembre 1933), p. 2.

Fins a la vigília de les eleccions, *L'Igualadí* va aprofitar les seves pàgines per convèncer les dones de votar Esquerra Republicana de Catalunya:

«A ningú més que a l'Esquerra deu la dona les seves llibertats i el reconeixement de la seva personalitat amb els mateixos drets que l'home. Sols la República podia dignificar-la donant-li el títol de ciutadana i no volem pas dubtar que serà la primera en defensar-la votant els homes d'Esquerra Republicana de Catalunya...».¹⁶

«La Lliga vol fer votar les minyones de servei. La senyora anirà a votar i portarà les minyones coaccionant-les. Naturalment, això no s'ha de permetre».¹⁷

A *El Sembrador*, periòdic sindicalista i llibertari vinculat a la CNT, també hi havia alguns comentaris adreçats a les dones, a les portes de les eleccions. En aquest cas, i en aquells moments, els textos no eren favorables a l'exercici del vot en general i encara menys al de les dones. N'és un exemple el text següent:

«Las Cortes Constituyentes españolas, haciendo gala a su pretendida democracia, otorgaron el derecho de sufragio a la mujer. Seguramente que los diputados, ahora se arrepienten de ello, pues el día que esto se lleve a la práctica se van a llevar un serio disgusto. Sabido es de todos que la mujer está todavía —a excepción de una minoría— absorvida [sic] por el opio de la religión... leyes disparatadas como la que concede el voto a la mujer... ella será esclava de la política, del taller, de la fábrica, de su hogar y muchas veces de su lecho. Para eso servirá el voto a la mujer, para poner un eslabón más a la cadena de su milenaria esclavitud».¹⁸

16. R. Puig. «A les urnes, esquerrans!». A *L'Igualadí*, núm. 33 (18 novembre 1933), p. 1.

17. «Ull viu, republicans!». A *L'Igualadí*, núm. 33 (18 novembre 1933), p. 2.

18. J.C. Riba. «La mujer y el voto». A *El Sembrador*, núm. 106 (21 octubre 1933), p. 4.

Des de les pàgines del mateix periòdic es recomanava l'abstenció, en un article adreçat a les dones:

«Dona, reacciona contra aquests que vénen a pidolar el teu vot, obre els ulls i mira la trampa que et preparen... No vulguis ¡pobra companya! que fassin burla de la teva dignitat que avui se t'inclinen humils i generosos i demà ja t'hauran oblidat... ¡No votis... no voteu!».¹⁹

ANÀLISI DELS RESULTATS ELECTORALS PEL QUE FA AL VOT DE LES DONES

A Igualada van votar 5.665 persones, un 70% de l'electorat, i «l'element femení posà en la lluita el major entusiasme».²⁰ Els resultats van ser: 2.848 vots per a Defensa Ciutadana, 2.326 per a Esquerra Republicana de Catalunya, 454 per a Coalició d'Esquerreres i 237 per al Partit Radical.

És curiós que, després de totes les crides per convèncer les dones que anessin a votar Defensa Ciutadana, el *Diari d'Igualada* dels dies posteriors a les eleccions no va comentar els resultats en aquest sentit ni va analitzar el vot de les dones, tret d'un article titulat «Anècdotes electorals». Aquest article més aviat ridiculitzava tres incidències relacionades amb les dones, per exemple: «Una dona, un cop dintre el col·legi, després de mirar i remirar, pregunta a la senyora que va al seu davant: —Escolti, no veig més que una urna, és la urna de la dreta o la de l'esquerra?».²¹

L'Igualadí va ser el mitjà que va fer més reflexions sobre uns resultats que no van ser tan favorables com ho havia esperat la delegació local d'Esquerra Republicana de Catalunya. Consideraven

19. Maria Claramunt. «Dona, no votis». A *El Sembrador*, núm. 108 (18 novembre 1933), p. 3.

20. *Diari d'Igualada*, núm. 732 (20 novembre 1933), p. 1.

21. «Anècdotes electorals». A *Diari d'Igualada*, núm. 736 (24 novembre 1933), p. 2.

que la política abstencionista d'alguns partits d'esquerres els havia perjudicat i, pel que feia al vot de les dones, els articulistes es queixaven de les pressions que havien rebut algunes dones amb pocs recursos econòmics, tot dient:

«El suborn ha estat organitzat amb tota mena de refinament i anticipació, regalant mantes i diners a molta gent infelixa que ja comença a penedir-se al veure rebutjat el seu contacte després d'haver-los servit».²²

«No podem queixar-nos de les dones esquerres. Al contrari. Elles, sense entrenament, s'han llançat a la palestra amb major entusiasme que els homes, i donaren el màxim rendiment que podíem esperar-ne. Les nostres dones no tenen les hores de vagància que han tingut aquelles dames de Cívica Femenina per a dedicar-se a la visita, una setmana i altra als domicilis dels menesterosos. Tampoc han tingut flassades (encara que sols siguin de 3 pessetes) per oferir-los i enlluernar-los, obligant-los a comprometre el vot a canvi de majors promeses».²³

«Una altra família pobríssima que viu al carrer de la Crehueta, durant la setmana de propaganda electoral, unes dames conegudes vulgarment amb el sobrenom de la societat de les senyores (Cívica Femenina?...) va obsequiar prodigiosament amb tota classe de robes, vals, diner... Una manera ben cristiana de fer caritat i de demanar el vot. Fer la caritat amb una mà tot parant l'altra».²⁴

«El vot de la dona podrà fer-nos perdre eleccions, però no dubtem gens ni mica que tindrà la virtut, a la llarga, d'emancipar bona part de la consciència femenina... ».²⁵

22. «Després de la lluita». A *L'Igualadí*, núm. 34 (25 novembre 1933), p. 1.

23. R. Puig. «La lliçó del diumenge». A *L'Igualadí*, núm. 34 (25 novembre 1933), p. 2.

24. Lluís Despi. «Arrivisme electoral». A *L'Igualadí*, núm. 35 (2 desembre 1933), p. 2.

25. R. Puig. «La virtut del vot de la dona». A *L'Igualadí*, núm. 36 (9 desembre 1933), p. 1 i 2.

Per la seva banda, l'anarquista *El Sembrador* va publicar una anàlisi del vot de la dona, un cop passades les eleccions, on deia el següent:

«El vot donat al conjunt de dones espanyoles és una torpitud insigne comesa per la República. Ni la dona deu ingressar en els baixos afers de la política, ni d'aquella —en el seu aspecte general— podia esperar-se altra cosa que una adhesió incondicional i vergonyosa als calents que la mal guien des del confessionalari».²⁶

Poc després de les eleccions, l'Obra Cultural Revolucionària de la Secció Femenina de l'Ateneu Pervindre deia, en el mateix periòdic:

«Dona, reacciona! Encara és hora. Surt del catau religiós, abandona els causants de la teva dissort. La vida és una i té consistència a la terra. Fruïx-la en bondat i intel·ligència! Allibera't dona! Fes-te digne rectificant el teu passat!».²⁷

«Penseu unes i altres que l'Estat és el mal. Ell manté les fronteres, ell proveeix de canons, fusells i pistoles, ell fabrica explosius i gasos d'efectes mortals... Odieu l'Estat, combatreu l'Estat. No voteu mai, que els elegits fabriquen les lleis que mantenen l'Estat i llurs exèrcits».²⁸

LES DONES I LES ELECCIONS MUNICIPALS DE 1934

Els grups de tendència conservadora estaven molt satisfets amb els resultats de les eleccions generals de 1933, però s'acostaven unes noves eleccions i els membres d'Esquerra Republicana

26. Fàtima. «A la dona del poble». A *El Sembrador*, núm. 109 (1 desembre 1933), p. 1.

27. «Dona!». A *El Sembrador*, núm. 110 (15 desembre 1933), p. 2.

28. «Contra l'Estat i la Guerra». A *El Sembrador*, núm. 111 (29 desembre 1933), p. 1.

veien clar que havien de guanyar vots si volien mantenir el seu poder als ajuntaments. Per això, arreu de Catalunya, les forces d'esquerres van buscar aliances per no disgregar els vots.

A Igualada, Josep Morera i Mestres va encapçal·lar la Coalició Republicana d'Esquerres, formada per Acció Catalana i Esquerra Republicana. Les persones considerades més extremistes van quedar al marge de les llistes d'aquesta opció política.

Encara no havien passat, doncs, dos mesos d'aquelles primeres eleccions, que es van celebrar les municipals. El dia 14 de gener de 1934, els igualadins i les igualadines van tornar a anar a les urnes per escollir el membres del govern de la ciutat. Aquesta vegada la tensió va ser molt superior als anteriors comicis electorals, amb incidents i una gran duresa entre els membres de les diverses tendències. A la premsa local no hi havia, en canvi, tantes referències al vot femení com al mes de novembre, però n'esmentarem algunes.

Al *Diari d'Igualada*, trobem algun anunci adreçat específicament a les dones i també se'n parla en articles, en aquests termes:

«Dones, no oblideu que l'Ajuntament esquerrà suprimí les subvencions a les obres de caritat catòlica amb les quals sou assistides i auxiliades».²⁹

«A les dones igualadines, a aquestes dones que el dia 19 de novembre lluitaren i vengueren per Déu i per la Pàtria, els diem: vosaltres, que sabeu com és de cara la vida a Igualada, mediteu que una part molt important d'aquesta càrrega prové d'arbitris municipals; vosaltres, que sabeu com estimem els igualadins l'ensenyament catòlic i les manifesta-

cions de religiositat, penseu que la nova promoció esquerrana en aquest ordre de coses, pitjora força la que hi havia; a vosaltres que estimeu els vostres fills, penseu que ells ofereixen, en vigílies d'eleccions, ensenyament gratuït, però mentrestant volen obligar a què es tanquin escoles i quedin els infants al carrer; vosaltres que estimeu la fe dels vostres avis, penseu que és absolutament indispensable que demà continueu la feina del dia 19 de novembre, i que voteu, amb aquell entusiasme femení, que fou el millor aglutinant de la magnífica victòria passada i l'auguri de la futura».³⁰

A *L'Igualadí*, que mentre va durar el període electoral va ser l'òrgan de la Coalició Republicana d'Esquerres, s'hi troben notes que pretenen aconseguir el vot de les dones sense que aquestes el considerin incompatible amb les seves creences religioses:

«Electores: Desconfieu dels qui volen confondre el sentiment purament religiós amb la política sectària... Res més lluny del principi evangèlic del bé i de la moral, que el que practiquen els catòlics entregats i dominats per la reacció política. Crist fou crucificat pels fariseus. Avui els fariseus són dintre de l'Església».³¹

«Les dones al servei de la clerecia, tornaran a escampar-se per la nostra ciutat per a sorprendre la indiferència de les unes, per a explotar els prejudicis de les altres i per a traficar ignominiosament amb les necessitats del viure de moltes. Feina vergonyosa que no es prestaria a fer cap dona sincerament cristiana... La República no va contra els principis religiosos de ningú...».³²

26. Fàtima. «A la dona del poble». A *El Sembrador*, núm. 109 (1 desembre 1933), p. 1.

27. «Dona!». A *El Sembrador*, núm. 110 (15 desembre 1933), p. 2.

28. «Contra l'Estat i la Guerra». A *El Sembrador*, núm. 111 (29 desembre 1933), p. 1.

29. «Dones». A *Diari d'Igualada*, núm. 773 (12 gener 1934), p. 4.

30. «La lluita i la victòria de demà». A *Diari d'Igualada*, núm. 774 (13 gener 1934), p. 1.

31. «Electores». A *L'Igualadí*, núm. 41 (9 gener 1934), p. 3.

32. «Escolteu, dones d'Igualada!». A *L'Igualadí*, núm. 42 (11 gener 1934), p. 1.

Els resultats de les eleccions municipals no van ser una confirmació de les anteriors eleccions generals i els resultats de les dues forces polítiques majoritàries es van capgirar. Així, la Coalició Republicana d'Esquerres va tenir 3.222 vots, la conservadora Unió Ciutadana en va aconseguir 2.848 i el Partit Radical 174.

Les noves dades contradeien les tradicionals interpretacions que asseguraven que el vot de les dones afavoria la victòria de la dreta conservadora. En aquest sentit, tal com afirma Mercedes Vilanova: «...les tendències del vot a tots els indrets de Catalunya foren semblants durant les eleccions al Parlament de Catalunya el 1932, any en què només pogueren votar els homes, i durant les eleccions del 1933 o del 1936, quan també pogueren votar les dones... però en aquest darrer any, com que es presentaren únicament dues opcions formant blocs antagònics anomenats *Front d'Esquerres* i *Front d'Ordre*, el triomf fou per a l'esquerra».³³

Lliure, doncs, d'etiquetes i de suspicàcies, el vot femení podia incorporar-se amb plena normalitat a la vida democràtica del país. Just ara fa setanta-cinc anys...

BIBLIOGRAFIA

DIARI D'IGUALADA. Igualada, núm. 724-779 (10 novembre 1933 – 19 gener 1934).

IGUALADÍ, L'. Igualada, núm. 28-44 (21 octubre 1933 - 20 gener 1934).

IVERN, M. DOLORS. «Les dones d'Esquerra Republicana de Catalunya». A *Esquerra Republicana de Catalunya: 70 anys d'història (1931-2001)*. Barcelona: Columna, 2001, p. 113-119.

MARTÍN BERBOIS, JOSEP LLUÍS. «Els macianistes davant el vot femení. Les Seccions Femenines de la Lliga Regionalista i d'ERC en els comicis del Parlament de 1932». A *Revista de Catalunya*, núm. 214 (febrer de 2006), p.50-72.

NASH, MARY. «Les dones a la Segona República». A *Esquerra Republicana de Catalunya: 70 anys d'història (1931-2001)*. Barcelona: Columna, 2001, p. 107-112.

NASH, MARY. *Més enllà del silenci: les dones a la història de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1988.

SECCIÓ FEMENINA DEL CENTRE REPUBLICÀ. *Dones igualadines*. Igualada: Impremta Miranda, [1933]. Full solt.

SEMBRADOR, EL. Igualada, núm. 106-111 (21 octubre 1933 - 29 desembre 1933).

TÈRMENS GRAELLS, MIQUEL. *Revolució i guerra civil a Igualada*. Igualada: Ajuntament d'Igualada / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991.

VILANOVA, MERCÈ. «Participació electoral i vot femení a Catalunya». A *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1999, p. 108-109.

M. TERESA MIRET I SOLÉ (Igualada, 1951) és diplomada en Magisteri i Biblioteconomia, llicenciada en Documentació i directora de la Biblioteca Central d'Igualada. Ha publicat, entre d'altres, *La premsa a Igualada* (1982), *Els anuncis en la premsa igualadina* (1994) i *Cercle Mercantil, Industrial i Agrícola* (1997) i és coautora de *Diccionari biogràfic d'igualadins* (1986), *Revista d'Igualada (1929-1930)* (1990), *Els goigs a la comarca de l'Anoia* (2001), *Pedra seca a l'Anoia* (2006) i *D'Aqualata a IGD* (2007).

33. Mercè Vilanova. "Participació electoral i vot femení a Catalunya".

HOMES i DONES...

Per ABIR

**...per Catalunya: per la República.
Voteu l'Esquerra Republicana
i Unió Socialista de Catalunya!!!**

Dibuix publicat a *L'Igualadí*, núm. 33, 18 de novembre de 1933.

Després dels trenta anys de vida que té la nostra democràcia, a les generacions més joves els ha de semblar gairebé impossible que a algú se li pugui impedir de votar, ja que el que han viscut a les diferents campanyes electorals és que s'ha reclamat el vot fins a la sacietat.

En el decurs de la història, les dones, pel sol fet de ser-ho, han estat considerades ciutadanes de segona. No és fins al 19 de novembre de 1933 que, a casa nostra, van poder votar per primera vegada i, malgrat que el marc legislatiu hagi tingut avenços indiscutibles, hi ha reaccions dels homes d'aquell temps que no estan tan lluny de les d'alguns homes d'avui.

A les dones no se'ns ha regalat res. Tot ens ho hem hagut de guanyar a pols i el que sí que s'ha demostrat és que, si la dona participa, la societat progressa. Potser aquest és el motiu pel qual alguns voldrien retallar-nos els drets assolits, perquè no els interessa aquest progrés.

Maribel Nogué i Felip